

passing van vage wettelijke normen en begrippen (zoals kostenoriëntatie), ontkomt het bestuursorgaan er niet aan deze begrippen invulling te geven (ze te interpreteren). Omdat de bestuursrechter te allen tijde bevoegd is de rechtmatigheid van besluiten te toetsen, kan hij in voorkomende gevallen zijn oordeel over de uitleg van de wet in de plaats stellen van dat van het bestuursorgaan.

Kring van belanghebbenden

In randnummer 178 bepaalt het Hof dat uit artikel 4, lid 1 van de Verordening, in samenhang met artikel 5bis, lid 3 van richtlijn 90/387 (ONP-Richtlijn)⁹ vereist dat de nationale rechterlijke instanties de interne procedureregels die de uitoefening van het recht van beroep beheersen aldus uitleggen en toepassen dat een besluit van een NRI om de tarieven voor ontbundelde toegang al dan niet goed te keuren niet alleen in rechte kan worden aangevochten door de aangemelde exploitant – de adreassaar van het besluit – maar ook door de telecomaانبieders die ontbundelde toegang bij de aangemelde exploitant afnemen en die door het besluit van de NRI in hun rechten kunnen worden aangetast.

Het Hof verwijst in zijn overwegingen naar zijn uitspraak van 21 februari 2008 (*Tele2 Telecommunication/Telekom-Control-Kommission*, C-426/05), waar dit onderwerp reeds aan de orde kwam. Ik volsta op deze plaats met te verwijzen naar de noot van Elisabeth Pietermaat onder deze uitspraak in het aprilnummer van *Mediaforum*.¹⁰ Aan haar annotatie ontleen ik de navolgende passage:

Sinds de Rechtbank Rotterdam in 2002 oordeelde dat niet alleen de marktpartij tot wie een besluit van OPTA is gericht, maar ook die marktpartijen die in een concurrentiële of anderszins relevante relatie staan tot de gereuleerde of te reguleren marktpartij en op welke rechtspositie het betrokken besluit in voldoende mate rechtstreeks van invloed is, als belanghebbende bij dat besluit kunnen worden aangemerkt, is duidelijk wie als belanghebbenden bij besluiten van OPTA kunnen worden aangemerkt. Dat zijn de gereuleerde of te reguleren marktpartijen en diens concurrenten, hetgeen in overeenstemming is met vaste jurisprudentie in het bestuursrecht.

Bewijslast

Tot slot werd aan het Hof de vraag gesteld op wie de bewijslast rust dat aan het beginsel van kostenoriëntatie is voldaan. Daarbij werd een onderscheid gemaakt tussen de procedure bij de NRI en de procedure bij de nationale rechter. Kort gezegd stelt het Hof vast dat noch de Verordening, noch Aanbeveling 2000/417/EG¹¹ op dit punt aanwijzingen bevat. Het Hof concludeert dat de aangemelde exploitant in de procedure bij de NRI dient te bewijzen dat zijn tarieven kostengeoriënteerd zijn. Het Hof ontleent dit mede aan richtlijn 97/33 waarin dit is bepaald voor interconnectietarieven. Voor wat betreft het besluit tot goedkeuring van de tarieven staat het de lidstaten vrij de bewijslast tussen aangemelde exploitant en NRI te verdelen. Hetzelfde geldt voor de procedure bij de nationale rechter, zulks op voorwaarde dat wordt voldaan aan de communautaire beginselen van gelijkwaardigheid en effectieve rechterlijke bescherming.

Slot

Het feit dat de inhoud van het begrip kostenoriëntatie mede bepaald wordt door de context ervan en de doeleinden die worden nagestreefd door de regeling waarvan ze deel uitmaken, betekent dat voorzichtigheid geboden is bij het toepassen van deze uitspraak op reguleringsbesluiten op grond van de richtlijnen van het oude en nieuwe regelgevend kader. Zo bepaalt artikel 13 van de Toegangsrichtlijn¹² dat als NRI's aan een exploitant met een aanmerkelijke marktmacht verplichtingen inzake kostenoriëntering van prijzen opleggen, zij rekening houden met reeds gedane investering, hetgeen naar mijn mening een zwakker verband impliceert tussen de daadwerkelijke kosten van de aangewezen exploitant en de tarieven dan blijkens deze uitspraak op basis van de Verordening moet worden aangenomen.

Artikel 13, lid 2 bepaalt verder dat – kort gezegd – tariefregulering erop gebaseerd moet zijn efficiënte en duurzame concurrentie te bevorderen. Voor de berekening van de kosten verbonden aan efficiënte dienstverlening mogen NRI's boekhoudkundige kostenberekeningsmethoden toepassen die los staan van de door de onderneming gebruikte methoden (art. 13, lid 3). Ook hieruit blijkt dat kostengeoriënteerde tarieven op grond van de Kaderrichtlijn de daadwerkelijke kosten niet hoeven te benaderen. Dit opent naar mijn mening voor NRI's de mogelijkheid om in voorkomende gevallen wel weer gebruik te maken van analytische kostenbeoordelingsmodellen.

Omdat iedere markt waarop met toepassing van artikel 16 van de Kaderrichtlijn¹³ één of meer aanbieders met een aanmerkelijke marktmacht worden aangewezen zo zijn eigen eisen zal stellen aan tariefregulering ligt het voor de hand dat de NRI's afhankelijk van wat nodig is per markt een andere invulling geven aan het beginsel van kostenoriëntatie. Gelet op de rechtszekerheid en om tijdige rechterlijke toetsing mogelijk te maken, zou die invulling naar mijn mening echter wel steeds op het niveau van het marktanalysebesluit moeten plaatsvinden en niet pas in het kader van het op basis daarvan te nemen reguleringsbesluit.

Sinds het arrest *Kühne & Heitz*¹⁴ is het steeds weer spannend als het Hof een principiële uitspraak doet als de onderhavige, want hebben OPTA en het CBB het beginsel van kostenoriëntatie uit oude regelgevend kader de afgelopen jaren correct toegepast? Ongetwijfeld zullen de telecomaانبieders die in het verleden hevig strijd geleverd hebben over het al dan niet kostengeoriënteerd zijn van de tarieven van KPN dezer dagen met hun adviseurs bezien of zij met een beroep op *Kühne & Heitz* OPTA kunnen verzoeken een of meer oude dossiers opnieuw te openen. Omdat in de onderhavige uitspraak in feite slechts uitleg wordt gegeven aan het beginsel van kostenoriëntatie in de Verordening (het begrip moet immers steeds in context worden beoordeeld en ingevuld) en het aantal uitspraken bij het CBB waarin de Verordening aan de orde was beperkt is gebleven zal het naar verwachting allemaal wel meevallen.

- 9 Richtlijn van de Raad van 28 juni 1990 betreffende de totstandbrenging van de interne markt voor telecommunicatiediensten door middel van de tenuitvoerlegging van Open Network Provisions; *PbEG* nr. L 085.
- 10 *Mediaforum* 2008-4, p. 182.
- 11 Aanbeveling 2000/417/EG van de Europese Commissie van 25 mei 2000 inzake ontbundelde toegang tot het aansluitnet: de voorwaarden scheppen voor de concurrerende levering van een volledig gamma elektronische-communicatiediensten waaronder breedbandmultimediasdiensten en snelle internetdiensten, *PbEG* L 156.
- 12 Richtlijn 2002/19/EG van het Europees Parlement en de Raad van 7 maart 2002 inzake de toegang tot en interconnectie van elektronische-communicatienetwerken en bijbehorende faciliteiten, *PbEG* L 108/7.
- 13 Richtlijn 2002/21/EG van het Europees Parlement en de Raad van 7 maart 2002 inzake een gemeenschappelijk regelgevingskader voor elektronische-communicatienetwerken en -diensten; *PbEG* L 108/33.
- 14 HvJEG 13 januari 2004, zaak C-453/00; *Kühne & Heitz NV/Productschap voor Pluimvee en Eieren*.

Nr. 22 Staat/Opinio

Voorzieningenrechter Rechtbank Amsterdam 4 april 2008

Vonnis in kort geding in de zaak van

de Staat der Nederlanden, gevestigd te Den Haag, eiser bij dagvaarding van 4 april 2008, procureur mr. P.N. van Regteren Altena, advocaat mr. H.J.M. Boukema te Den Haag,

tegen

1. de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid *Opinio Media BV*, gevestigd te Amsterdam,
2. [gedaagde2], kantoorhoudend te Amsterdam, gedaagden, procureur mr. C. Hellingman.

Partijen zullen hierna ook de Staat, *Opinio* en [gedaagde2] worden genoemd.

1. De procedure

Ter terechtzitting van 4 april 2008 heeft de Staat gesteld en gevorderd overeenkomstig de in fotokopie aan dit vonnis gehechte dagvaarding. *Opinio* en [gedaagde2] hebben verweer gevoerd met conclusie tot weigering van de gevraagde voorziening. Na verder debat hebben partijen verzocht vonnis te wijzen. In verband met de spoedeisendheid van de zaak is op 4 april 2008 in verkorte vorm vonnis gewezen. Het onderstaande vormt hiervan de nadere uitwerking.

2. De feiten

2.1. *Opinio* is uitgever van het weekblad *Opinio*. [gedaagde2] is hoofdredacteur van dit weekblad.

2.2. In *Opinio* nummer 14 van 2008, vanaf 4 april 2008 verkrijgbaar in de winkel, is een stuk opgenomen met de titel 'De geheime rede van Balkenende'. De inleiding hierbij luidt als volgt:

*Afgelopen zondag vond er een geheim beraad plaats van een dertigtal CDA-prominenten. Bij die gelegenheid hield Jan Peter Balkenende aan de hand van enkele punten een opmerkelijke rede. Hij sprak vrijuit over de islam en de noodzaak voor het CDA om een visie daarop te ontwikkelen. 'Wij kunnen en mogen niet langer zeggen dat het allemaal hetzelfde is. Bijbel en Koran – allemaal hetzelfde. Nee, en nog eens nee. Wij moeten niet meegaan in die laffe vergelijking van één pot nat.' Via via ontving *Opinio* de weergave van de rede.*

De gehele tekst van de rede zal aan dit vonnis worden gehecht.

De rede is niet door minister-president Balkenende geschreven of uitgesproken. 'Afgelopen zondag' heeft evenmin een geheim beraad van CDA-prominenten plaatsgevonden. De redactie van *Opinio* heeft de 'neprede', voorafgaand aan publicatie, per e-mail naar een aantal redacties van Nederlandse media gezonden.

2.3. Op 3 april 2008 heeft de Rijksvoorlichtingsdienst (RVD) een persbericht uitgebracht met de volgende tekst:

Mededeling aan redacties (niet voor publicatie)
*Het blad *Opinio* heeft een toespraak verspreid, waarin de minister-president gezegd zou hebben dat 'de Islam een probleem' is. Deze toespraak is niet van de hand van de minister-president en is ook nooit door hem gehouden.*
Een toespraak met een inhoud als deze zou ook nooit door hem gehouden kunnen zijn.
*De minister-president verkeerde op de door *Opinio* genoemde dag (afgelopen zondag) ook niet in CDA-gezelschap maar bij zijn gezin.*
De minister-president betreurt het zeer dat het weekblad, zonder enige vorm van wederhoor of verificatie vooraf, tot verspreiding en publicatie van de fake-redevoering is overgegaan. Het getuigt van een groot gebrek aan verantwoordelijkheidsbesef en journalistiek fatsoen om de minister-president – juist over een onderwerp als dit – opvattingen toe te schrijven die in het geheel niet de zijne zijn.

2.4. Op 3 en 4 april 2008 is in de dagbladen *Trouw*, *De Volkskrant* en *NRC Handelsblad* en op de website *nieuws.nl* aandacht besteed aan de publicatie in *Opinio*. In de desbetreffende artikelen is vermeld dat het hier in werkelijkheid niet gaat om een rede van Balkenende.

3. Het geschil

3.1. De Staat vordert – kort gezegd – gedaagden op straffe van dwangsommen (mede ten titel van voorschot op de schadevergoeding) te bevelen de openbaarmaking van de ten onrechte aan Balkenende toegeschreven rede te staken, in het eerstvolgende nummer van *Opinio* en op de website van *Opinio* een rectificatie te plaatsen (met de kop 'Rede Balkenende was vervalst') en de tekst van deze rectificatie als persbericht te versturen naar diegenen naar wie de 'neprede' eveneens is verstuurd.

3.2. De Staat stelt hiertoe – samengevat weergegeven – het volgende. De Staat treedt in dit geding op krachtens eigen recht en krachtens (proces)volmacht van Balkenende. De Staat heeft tot taak om zijn reputatie en die van zijn minister-president te beschermen. In de neprede worden Balkenende woorden in de mond gelegd die niet de zijne zijn. In zoverre is sprake van een onjuiste of valse weergave van feiten. De neprede wekt verder de indruk dat Balkenende onoprecht is geweest in zijn publiekelijk ingenomen positie, dat hij huichelt en onbetrouwbaar is. *Opinio* heeft zich niet gehouden aan algemeen geldende journalistieke regels, zoals het duidelijk scheiden van feitelijke oordelen en opinies en dat nieuws op waarheid gebaseerd moet zijn. De meeste lezers zullen de rede als waar aannemen, alleen de goed ingevoerde lezers zullen begrijpen dat Balkenende deze uitspraken onmogelijk kan hebben gedaan. De publicatie komt in het huidige tijdsgewricht ongelegen en dient geen redelijk doel. Het recht op vrije meningsuiting van *Opinio* (artikel 10 EVRM) dient daarom te wijken voor het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer (waaronder het recht op bescherming van eer en goede naam) van de Staat en Balkenende (artikel 8 EVRM). De publicatie is onrechtmatig in de zin van artikel 6:162 BW. De gevraagde voorzieningen – die een beperking inhouden van de vrijheid van meningsuiting – zijn noodzakelijk in een democratische samenleving en zij dienen de door artikel 10 lid 2 EVRM beschermde belangen, te weten bescherming van de openbare veiligheid en bescherming van de reputatie van de Staat en zijn minister-president. De pressing social need is erin gelegen dat geen

olie op het vuur moet worden gegooid. De gevraagde voorzieningen zijn proportioneel en functioneel.

3.3. *Opinio* heeft – samengevat weergegeven – het verweer gevoerd dat zij bij wijze van pastiche een rede van Balkenende heeft gepubliceerd. Een pastiche is een opzettelijke nabootsing met satirische of kritische bijbedoelingen. Iedere lezer zal de dubbele bodem begrijpen, zoals ook blijkt uit het artikel in *De Volkskrant* van 4 april 2008, waarin is vermeld dat het niet gaat om een werkelijk uitgesproken rede. De tekst van de neprede is voorafgaand aan publicatie verstuurd naar een aantal media, wat de RVD de gelegenheid heeft gegeven een persbericht (zie 2.3.) uit te brengen. Tal van media hebben aandacht aan dit persbericht besteed, zodat bij het publiek al lang en breed bekend is dat het hier gaat om een neprede. Het debat dat *Opinio* met de pastiche wil aanzwengelen dient te gaan over het gebrek aan visie van het CDA en zijn coalitiegenoten op de islam. De gevestigde politieke partijen worden gegijzeld door Geert Wilders die de toon van het debat bepaalt. Het debat moet in het openbaar worden gevoerd en niet voor de rechter. *Opinio* zal als vervolg op de neprede in het komende nummer een open brief aan Balkenende over dit onderwerp publiceren.

Als de Staat al kan worden aangetast in zijn persoonlijke levenssfeer, dan is hiervan in dit geval geen sprake. Nergens in de pastiche wordt iets aan de Staat toegerekend. Voor zover het gaat om Balkenende worden hem als leider van het CDA en niet als minister-president woorden toegedicht. Zo er al sprake zou zijn van aantasting van de persoonlijke levenssfeer van Balkenende, dan wordt die aantasting gerechtvaardigd door het belang van het publieke debat, waarin van de leider van het CDA kan worden verwacht dat hij zich duidelijk uitsprekt over religieuze en culturele zaken. Om die reden is de publicatie niet onrechtmatig. Een inperking van de vrijheid van meningsuiting voldoet in dit geval ook niet aan de eisen die hieraan in artikel 10 lid 2 EVRM worden gesteld. Balkenende is een publiek figuur en moet zich pastiches, cartoons en ironische columns etc. laten welgevalen.

4. De beoordeling

4.1. De vorderingen van de Staat houden een beperking in van het in artikel 10 lid 1 EVRM neergelegde grondrecht van *Opinio* en [gedaadez] op vrijheid van meningsuiting. Dit recht kan slechts worden beperkt indien dit bij wet is voorzien en noodzakelijk is in een democratische samenleving, bijvoorbeeld in het belang van de openbare veiligheid of ter bescherming van de goede naam of de rechten van anderen (artikel 10 lid 2 EVRM). Van een beperking die bij de wet is voorzien is sprake, wanneer het gewraakte artikel van *Opinio* onrechtmatig is in de zin van artikel 6:162 BW.

4.2. De 'neprede' van Balkenende in *Opinio* heeft tot doel het CDA uit te lokken tot het formuleren van een duidelijker visie op de islam. Het artikel is overduidelijk een verzinsel dat op karikaturale wijze (het gebrek aan) polemiek omtrent het christendom en de islam aan de orde stelt en uitlokt. Er is dus geen sprake van een onjuiste of valse weergave van feiten, zoals de Staat meent. De overgelegde commentaren met betrekking tot het artikel in een aantal landelijke bladen maken dit nog eens extra duidelijk aan het publiek voor het geval dit al zou kunnen denken dat van een waarheidsgetrouw verslag sprake zou zijn. Daardoor vervalt ook het belang van de Staat bij een rectificatie. De Staat zal bovendien zonodig via de RVD en via diplomatieke kanalen eventuele misverstanden kunnen rechtzetten. Daarbij moet ook worden bedacht dat *Opinio* op kritische en opiniërende wijze een debat wil aanzwengelen over een belangrijk maatschappelijk onderwerp en dat het haar in beginsel vrijstaat hiervoor de (journalistieke) vorm te kiezen die haar goed dunkt om dit te bereiken. Dit zou anders kunnen zijn indien het artikel een nodeloos grievende inhoud zou hebben of in nodeloos grievende bewoordingen zou zijn gesteld. Dat is hier echter niet het geval. *Opinio* heeft terecht aangevoerd dat het hier gaat om een politiek debat dat in het openbaar (en niet in de rechtszaal) moet worden gevoerd. De Staat maakt in dit geding ten onrechte gebruik van politieke argumenten om het gewraakte artikel te verbieden. Het artikel is dan ook niet onrechtmatig. Het tast – hoewel kritisch – de goede naam van Balkenende niet aan, te minder nu meteen bekend is geworden dat het om een neprede gaat. Voor zover het een kritische bejegening van Balkenende betreft, geldt dat hij zich dit als minister-president en als leider van het CDA zal moeten laten welgevalen. De Staat heeft nog aangevoerd dat de neprede 'olie op het vuur is' en 'een brandende sigaret in een vuurwerkwinkel', maar concrete feiten of omstandigheden waaruit zou moeten blijken dat de neprede de openbare veiligheid in gevaar brengt zijn gesteld noch gebleken. De conclusie is dat een inbreuk op de vrijheid van meningsuiting in de gegeven omstandigheden niet voldoet aan de eisen die

artikel 10 lid 2 EVRM hieraan stelt. De gevraagde voorzieningen zullen daarom worden afgewezen.

4.3. De Staat zal als de in het ongelijk gestelde partij in de proceskosten worden veroordeeld. De kosten aan de zijde van *Opinio* worden begroot op:

– vast recht	€ 254,-
– salaris procureur	816,-
Totaal	€ 1.070,-

5. De beslissing

De voorzieningenrechter

5.1. weigert de gevraagde voorzieningen,

5.2. veroordeelt de Staat in de proceskosten, aan de zijde van *Opinio* en [gedaagde2] tot op heden begroot op € 1.070,-,

5.3. verklaart dit vonnis wat betreft de kostenveroordeling uitvoerbaar bij voorraad.

Dit vonnis is gewezen door mr. R. Orobio de Castro, voorzieningenrechter, bijgestaan door mr. M. Veraart, griffier, en in het openbaar uitgesproken op 4 april 2008.

Noot

Dylan Griffiths

De zaak nodigt vooral uit tot politiek commentaar. Maar dit is een juridisch tijdschrift en bovendien hebben anderen zulk politiek commentaar al op rake manier gegeven.¹ In juridische zin is de *uitspraak* niet opzienbarend. Dat de Staat (mede procederend als gevolmachtigde van de minister-president) deze zaak überhaupt is begonnen, en de argumenten die hij aan zijn vorderingen ten grondslag heeft gelegd, vind ik wél opmerkelijk.

Het weekblad *Opinio* heeft een rede gepubliceerd die Minister-President Balkenende zou hebben uitgesproken tijdens een ‘geheim beraad met CDA-prominenten’. Zowel toespraak als bijeenkomst was door *Opinio* verzonnen. De voorzieningenrechter: ‘*Het artikel is overduidelijk een verzinsel dat op karikaturale wijze (het gebrek aan) polemiek omtrent het christendom en de islam aan de orde stelt en uitlokt.*’² De Staat vordert rectificatie en een verbod op herhaling. De Staat voert daartoe aan dat *Opinio* journalistieke beroepsnormen heeft geschonden, zoals – ik citeer de weergave door de voorzieningenrechter van het betoog van de Staat – ‘het duidelijk scheiden van feitelijke oordelen en opinies en dat nieuws op waarheid gebaseerd moet zijn’. De publicatie wekt verder volgens de Staat de indruk ‘dat Balkenende onoprecht is geweest in zijn publiekelijk ingenomen positie, dat hij huichelt en onbetrouwbaar is’. Nu de publicatie bovendien ‘in het huidige tijdsgewricht ongelegen [komt] en geen redelijk doel [dient]’, moet het recht van Balkenende, en dat van de Staat, op reputatiebescherming – waartoe een beroep wordt gedaan op artikel 8 EVRM – prevaleren boven de uitingsvrijheid (artikel 10 EVRM).

Artikel 8 EVRM beschermt het recht op privacy. Kan de Staat in zijn persoonlijke levenssfeer aangetast zijn? De vraag stellen is haar beantwoorden, lijkt mij. De persoon Balkenende heeft wél recht op bescherming van zijn privacy, alhoewel hij zich als publiek figuur meer moet laten welgevallen dan anderen. Maar van dat soort privacy-inbreuk was hier natuurlijk geen sprake. *Opinio* had niet gepubliceerd over

het privé-leven van Balkenende, maar over – of beter: naar aanleiding van – zijn optreden als minister-president en partijleider. Balkenende was niet gelukkig met het beeld dat *Opinio* van hem had geschetst. Dat vond hij schadelijk voor zijn reputatie. Het EHRM heeft geoordeeld dat ook voor reputatiebescherming een beroep op artikel 8 EVRM kan worden gedaan.³ Kennelijk behoort volgens het EHRM iemands reputatie ook tot zijn persoonlijke levenssfeer.⁴ Maar Balkenende rekt artikel 8 wel heel ver op met zijn betoog dat deze bepaling soelaas zou bieden aan een minister-president en partijleider die wil verhinderen dat er kritisch over zijn functioneren geschreven wordt. Het is dan ook terecht dat de voorzieningenrechter deze poging doet stranden.

De Staat heeft ook geprobeerd het over de boeg van het algemeen belang te gooien, door te verwijzen naar ‘het huidige tijdsgewricht’. Het artikel van *Opinio* zou ‘een brandende sigaret in een vuurwerk-winkel’ zijn. Het nuchtere oordeel van de voorzieningenrechter luidt dat ‘concrete feiten of omstandigheden waaruit zou moeten blijken dat de neprede de openbare veiligheid in gevaar brengt zijn gesteld noch gebleken’. Dat oordeel is – in ‘het huidige tijdsgewricht’ – verfrissend en verdient navolging, zeker ook door politici.

De Staat betoogde verder, zoals gezegd, dat *Opinio* ‘algemeen geldende journalistieke regels’ had geschonden. Het is vaste rechtspraak van het EHRM dat de vraag of een publicatie strookt met ‘*the ethics of journalism*’ van belang is bij de beoordeling van de rechtmatigheid ervan.⁵ Daar hoort dan in mijn ogen wel bij dat dit is beoordeeld door degene die over die beroepsregels gaat. Dat is niet in de eerste plaats de rechter maar, in Nederland, de Raad voor de Journalistiek.

Het voorleggen van deze zaak aan de Raad was sowieso een geschiktere aanpak geweest. Voor Balkenendes stelling dat maatstaven van behoorlijke journalistiek waren geschonden viel tenminste *iets* te zeggen en *Opinio* zou – veronderstel ik – zich graag journalistiek hebben verantwoord. Als Balkenende zich had beperkt tot een klacht bij de Raad zou in elk geval het nu ontstane beeld zijn vermeden, dat onze minister-president de rechter nodig heeft om aan ‘het volk’ uit te leggen dat hij iets *niet* gezegd heeft.

Waarmee ik ben aanbeland bij wat volgens mij de essentie is van waarom de vorderingen van Balkenende zijn stukgelopen: hij had geen belang bij toewijzing ervan. *Opinio* had de neprede, voorafgaand aan publicatie, per e-mail aan een aantal redacties van Nederlandse media toegestuurd. De tekst is ook bij de Rijksvoorlichtingsdienst terecht gekomen. Die heeft op 3 april, de dag vóórdat dit nummer van *Opinio* in de winkels verkrijgbaar werd, een persbericht uitgebracht, waarin de RVD onder meer meedeelde dat de toespraak niet van de hand van de minister-president was, nooit door hem gehouden was en ook nooit door hem gehouden zou kunnen zijn. Vervolgens is in verschillende landelijke dagbladen aandacht besteed aan de publicatie in *Opinio*, waarbij steeds is vermeld dat die geen werkelijke rede van Balkenende bevatte. Voorzover er dus al twijfel mogelijk was over de aard van de publicatie, was die al van tevoren afdoende weggenomen.

Zelfs zónder artikel 10 EVRM hadden de vorderingen volgens mij moeten worden afgewezen op grond van de basisregel van artikel 3:303 BW: ‘Zonder voldoende belang komt niemand een rechtsvordering toe’. Mèt artikel 10 EVRM was dat nog evidentier. Want voor toewijzing van een vordering die een beperking op de uitingsvrijheid meebrengt is niet alleen nodig dat de eisende partij daar belang bij heeft, maar bovendien dat toewijzing noodzakelijk is in een democratische samenleving. De voorzieningenrechter heeft terecht geoordeeld dat aan die eis niet voldaan was. Ik veroorloof me daar zelf aan toe te voegen: het is in een democratische samenleving noodzakelijk dat dergelijke vorderingen van de minister-president *niet* worden toegewezen. En dat geldt dus ook voor de bodemprocedure die de Staat, naar ik uit de pers opmaak, aanhangig heeft gemaakt.⁶

1 Ik verwijs – niet uitputtend – naar de hoofdredactionele commentaren in *De Groene Amsterdammer* van 25 april 2008 en *NRC Handelsblad* van 5 mei 2008.

2 De tekst van de neprede is te vinden op www.opinio.nu.

3 Zie recentelijk EHRM 15 november 2007, *Pfeiffer vs. Oostenrijk*, www.echr.coe.int (appl.nr. 12556/03), samengevat in *Mediaforum* 2008-1, p. 19.

4 Daarover kan anders gedacht worden. Zie bijvoorbeeld D. Griffiths: ‘Beslissen zonder belangenafweging. Een andere benadering van civiele geschillen over

publicaties’, *NJB* 26 april 2002, p. 833-840.

5 Zie bijvoorbeeld EHRM 10 december 2007, *Stoll vs. Zwitserland*, www.echr.coe.int (appl.nr. 69698/01), samengevat in *Mediaforum* 2008-2, p. 80. Voor meer verwijzingen, zie D. Voorhoof: ‘Krijgen journalisten een streepje voor in Straatsburg?’, *Mediaforum* 2008-5, p. 197-203.

6 Zie de artikelen genoemd in voetnoot 1.